SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Maahanmuutto-osasto
Ylijohtaja Jorma Vuorio

Muistio

27.5.2016

Eduskunnan hallinto- ja turvallisuusjaosto
sanna.turpeinen@eduskunta.fi

Hallinto- ja turvallisuusjaosto 1.6.2016 klo 12.45: VNS 5/2016 vp Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta

Teema: Valtiontalouden ja kehysten näkökulma; lisäksi lisärahoitustarve ja arvio siitä, mitä tapahtuu, jos lisärahoitusta ei löydy

Yleistä

Hallitus antoi 19. toukokuuta sisäisen turvallisuuden selonteon eduskunnalle. Selonteko laadittiin nyt ensimmäistä kertaa.

Viranomaiset ovat tunnistaneet uusia uhkia Suomen sisäiselle turvallisuudelle, ja turvallisuusympäristö on muuttunut pysyvästi. Uusia uhkia ovat esimerkiksi Venäjän ja lännen suhteiden huononeminen, laajamittainen laiton maahantulo sekä hybridi- ja kyberuhat. Samalla vanhat uhat ovat säilyneet. Ihmisten turvallisuudentunteessa on merkkejä heikkenemisestä. Kielteisen kehityksen pysäyttämiseksi hallitus vahvistaa turvallisuusviranomaisten toimintakykyä. Samalla niukat resurssit vaativat toiminnan sopeuttamista ja viranomaisten tehtävien priorisointia. Uudelle turvallisuustilanteelle on leimallista, että ulkoista ja sisäistä turvallisuutta ei voida enää erottaa toisistaan. Uhat ovat monimutkaisia ja muuttuvat nopeasti, ennustettavuus on heikentynyt. Näkyvissä ei ole muutosta parempaan.

Sisäinen turvallisuus on suomalaisen demokratian ja hyvinvointiyhteiskunnan kivijalka. Poliisit, rajavartijat, hätäkeskuspäivystäjät, pelastustoimen henkilöstö ja maahanmuuttohallinnon virkamiehet varmistavat ympäri vuorokauden vuoden jokaisena päivänä, että yhteiskunnan toimivuuden sekä yhteiskuntarauhan kannalta välttämättömät turvallisuustehtävät hoidetaan. Näistä tehtävistä ei voida kansainvälistyvässä ja muuttuvassa toimintaympäristössä tinkiä vaarantamatta sitä oikeusvaltion ydintä, joka tekee Suomesta Suomen.

Maahanmuuttoviraston päätöksentekokyky

Ennen kokematon turvapaikanhakijoiden määrä on asettanut haasteita turvapaikkaprosessille, kotouttamiselle ja kielteisen päätöksen saaneiden henkilöiden palauttamiselle. Eurooppaan ja Suomeen kohdistuvan muuttoliikkeen ennustamiseen sisältyy mittavia epävarmuustekijöitä, joten hakijoiden määrän ennustaminen on vaikeaa.

Hakemusten nopea käsittely on inhimillisin ja kustannustehokkain tapa vastata hakemusruuhkaan. Maahanmuuttovirasto sai lisäresursseja turvapaikkahakemusten käsittelyyn vuodelle 2016. Viraston henkilöstömäärä on kasvanut voimakkaasti ollen tällä hetkellä yli 800. Vuosien 2017–2020 määrärahakehyksiin sisältyy Maahanmuuttoviraston turvapaikkapäätöksenteon sujuvuuden turvaamiseen tarvittavat lisäresurssit vuosille 2017 ja 2018 (16,4 milj. euroa vuonna 2017 ja 6,5 milj. euroa vuodelle 2018).

Käsittelyn sujuvuuden lisäksi on keskeistä varmistaa päätösten laadukkuus. Keskeistä olisi turvata virastolle riittävä ja osaava työvoima hakemusasioiden käsittelyyn hakijamäärien mahdolliset suuretkin vaihtelut huomioiden.

Postiosoite:
Sisäministeriö
PL 26
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoitteet:
Erottajankatu 2
Helsinki

Puhelin:
Vaihde
0295 480 171
Faksi:
09 1604 4635

Virkasähköpostiosoite:
kirjaamo@intermin.fi
www.intermin.fi

27.5.2016

Vastaanoton määrärahat

Maahanmuuttoviraston tehtävänä on vastata siitä, että turvapaikanhakijoiden vastaanottojärjestelmän majoituskapasiteetti vastaa turvapaikanhakijoiden määriä ottaen huomioon myös sen, että vastaanottojärjestelmän piiristä poistutaan turvapaikkapäätöksenteon, kuntiin siirtymisen ja maasta poistumisen etenemisen myötä. Turvapaikanhakijoiden määrien laskiessa on Maahanmuuttovirasto kuluvan vuoden aikana sopeuttanut vastaanottokeskusverkostoa ja irtisanonut yli 10 000 vastaanottopaikkaa mm. keskuksia lakkauttamalla tai olemassa olevaa majoituskapasiteettia pienentämällä. Vastaanottojärjestelmän sopeuttamistoimet tulevat jatkumaan, mikäli hakijamäärissä ei tapahdu suuria muutoksia nykykehitykseen nähden ja mikäli turvapaikkapäätöksenteon nopeus säilyy asetetun tavoitteen mukaisesti.

Hakijoiden määrän ja turvapaikkahakemusten sujuvan käsittelyn lisäksi vastaanottomenoihin vaikuttavat päätösten tiedoksiannon nopeus, muutoksenhaun kesto hallintotuomioistuimissa, kielteisen päätöksen saaneiden palauttamisen nopeus, vapaaehtoisen paluun toimivuus sekä oleskeluluvan saaneiden kuntaan siirtymisen nopeus. Vastaanottomenojen määrärahamitoitus vuodelle 2017 on alimitoitettu. Asukasmäärät vastaanottokeskuksissa tulevat todennäköisesti olemaan ovat suuremmat kuin mihin talousarvion määrärahat riittävät. Syynä tähän on syksyllä 2015 alkanut turvapaikanhakijoiden määrän voimakas kasvu, jonka johdosta vastaanoton piirissä tulee vielä alkuvuonna 2017 olemaan viime vuonna turvapaikkaa hakeneita henkilöitä odottamassa joko kuntapaikkaa tai päätöstä valitusasteesta.

Lisäksi vastaanottomenojen kustannuksia lisäävät turvapaikkapaikkapäätösprosessin monivaiheisuus ja tässä aiheutuvat viiveet, erityisesti poliisin resurssointi. Poliisi vastaa turvapaikkaprosessissa kielteisten päätösten tiedoksiannosta sekä maasta poistamisesta. Näiden toimien viiveet lisäävät turvapaikanhakijoiden vastaanottomenoja, kun hakijoiden vastaanottokeskuksissa oloaika pitkittyy.

Oleskeluluvan saaneiden keskimääräinen kuntaan siirtyminen on viime vuonna hidastunut (keskimääräinen aika oleskeluluvan myöntämisen tiedoksisaannista kuntaan muuttoon kuluva aika 3,8kk) verrattuna edellisvuoteen (vuonna 2014: 1,5kk). Oleskeluluvan saaneiden kuntapaikoista neuvottelevat ELY-keskukset. On odotettavissa, että myönteisen päätöksen saaneiden kuntiin sijoittuminen tulee olemaan haasteellista myös jatkossa. Oleskeluluvan saaneita on vastaanoton piirissä nykyisellään yli 1700 henkilöä. Määrä kasvaa nopeasti. Yhden turvapaikanhakijan vuotuinen majoitus vastaanottokeskuksessa maksaa keskimäärin noin 18 000 euroa. Luvan saaneiden odottaminen maksaa vastaanottokeskuksille vuositasolla yhteensä noin 30 milj. euroa.

Vaikkakin alkuvuonna 2016 turvapaikanhakijoiden määrä on tasaantunut, arvioidaan turvapaikkaa hakevien määrän jääneen pysyvästi korkeammalle tasolle verrattuna aikaisempiin vuosiin. Vastaavasti määrärahatarve voi kuitenkin vielä kasvaa, mikäli hakijamäärät kasvavat.

Digitalisaatio

Teknologian tarjoamat mahdollisuudet hyödynnetään. Sisäisen turvallisuuden toimijat ovat vuoteen 2020 edelläkävijöitä toimintatapojen kehittämisessä sekä uusien teknologioiden hyödyntämisessä. Tavoitteena on kehittää käyttäjälähtöisiä ja tuottavuutta parantavia sähköisiä palveluja.

Älykäs Maahanmuuttovirasto -hankkeella tavoitellaan koko maahanmuuttohallinnon käyttämän asiankäsittelyjärjestelmän digitalisaatio-, automaatio- ja itsepalvelutason merkittävää nostoa ja pyritään aikaansaamaan tuottavuuden kasvua. Tehokkaassa turvapaikkaprosessissa saavutettava säästö riippuu kuitenkin turvapaikanhakijamäärien kehittymisestä sekä muiden kokonaisprosessiin kuuluvien vaiheiden, kuten esimerkiksi oleskeluluvan saaneiden kuntaan siirtymisen ja kielteisen päätöksen saaneiden maasta poistamisen tehokkuudesta.[1]

[1] Lisätietoa: http://www.migri.fi/medialle/tiedotteet/lehdistotiedotteet/lehdistotiedotteet/1/0/maahanmuuttoviraston_vuosi_2015_oli_poikkeuksellinen_66191